

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА НА БАЗІ КОНЦЕПЦІЇ JUST IN TIME

Вінницький національний технічний університет;

Анотація.

У роботі розглянуто виробничі запаси як ключовий елемент оборотних коштів, проаналізовано їх формування та ефективність використання, а також запропоновано механізм управління оборотним капіталом підприємства на основі концепції Just-in-time.

Ключові слова: оборотні активи, механізм управління запасами, концепція Just in Time

Abstract

The paper considers inventories as a key element of working capital, analyzes their formation and efficiency of use, and also proposes a mechanism for managing the working capital of the enterprise based on the Just-in-time concept.

Keywords: current assets, inventory management mechanism, Just in Time concept

Вступ

Формування ефективної моделі управління оборотними активами підприємства стикається з низкою проблем, що пов'язані з недостатнім опрацюванням підходів до управління найменш ліквідними активами – незавершеним виробництвом, готовою продукцією та виробничими запасами. Оптимізація фінансового механізму управління оборотними активами можлива завдяки застосуванню сучасних концепцій менеджменту, спрямованих на підвищення продуктивності через скорочення тривалості виробничого циклу та мінімізацію втрат. Одним із найбільш результативних підходів є концепція «бережливого виробництва», що включає близько 25 інструментів. Найбільш відомим серед них є метод «точно вчасно» (Just-in-time), який передбачає мінімізацію або повну відсутність запасів, коли необхідні ресурси надходять на виробничу лінію у потрібному обсязі та саме в момент їх використання. Такий підхід дозволяє виявити та усунути чинники, що негативно впливають на фінансову стабільність підприємства, особливо в умовах цифрової трансформації економіки [1].

Поточний стан багатьох компаній демонструє недостатню результативність управлінських рішень у сфері менеджменту оборотними активами, що проявляється у нераціональній структурі їх складу та слабкій узгодженості з джерелами фінансування. Інфляційні процеси, затримки платежів та інші кризові явища змушують бізнес переглядати політику щодо виробничих запасів, шукати альтернативні джерела їх поповнення та аналізувати ефективність використання. У результаті питання управління запасами почало розглядатися як ключовий чинник забезпечення стабільної роботи підприємств. Зростає значення методів раціонального використання коштів, особливо у сфері формування та оптимізації виробничих запасів. Тому вдосконалення механізму управління оборотними активами як важливого напрямку фінансової політики підприємства в умовах цифровізації економіки доцільно здійснювати шляхом впровадження сучасних концепцій. Одним із найбільш ефективних підходів є система управління запасами на основі концепції Just-in-Time, яка дозволяє мінімізувати витрати, скоротити тривалість виробничого процесу та підвищити загальну ефективність діяльності підприємства.

Результати дослідження

Основна мета політики управління оборотним капіталом полягає у визначенні оптимального обсягу та структури оборотних ресурсів, їх джерел покриття та співвідношення між ними, достатнього для забезпечення стабільної виробничої та фінансової діяльності підприємства. При цьому слід враховувати різноманітність об'єктів управління: від сировини та матеріалів до запасів, незавершеного виробництва, готової продукції, грошових коштів і дебіторської заборгованості.

Методологічні підходи до управління різними видами оборотних активів можуть відрізнятися, однак провідну роль відіграють економічні методи, які забезпечують чіткі кількісні орієнтири та дозволяють порівнювати фактичні результати з прогнозними показниками. Основні етапи управління оборотними активами включають: аналіз залишків, оцінку руху, визначення оптимального рівня, прогнозування та планування, а також зіставлення фактичних результатів із прогнозами. Для цього застосовуються різні методи аналізу – аналітичний, розрахунок коефіцієнтів, прямий рахунок та нормування запасів [2].

Важливим напрямом удосконалення управління оборотним капіталом в умовах трансформації економіки України є підвищення технологічності процесів нормування та планування. У цьому контексті пропонується механізм управління оборотними активами на основі концепції Just-in-Time, що сприяє оптимізації фінансових потоків та підвищенню ефективності діяльності підприємства. Такий механізм включає організаційну, процесну, інформаційну та функціональну підсистеми, які взаємодіють між собою на різних стадіях виробничого циклу.

У сфері управління грошовими активами важливим є визначення мінімально необхідного їх обсягу на основі прогнозування грошових потоків. Управління дебіторською заборгованістю передбачає оцінку ймовірності виникнення безнадійних боргів, контроль прострочених платежів, диверсифікацію клієнтської бази для зниження ризиків, балансування дебіторської та кредиторської заборгованості, а також застосування системи знижок при достроковій оплаті [3].

Таким чином, удосконалення політики управління оборотними активами на базі концепції Just-in-Time дозволяє підприємствам підвищити ефективність використання ресурсів, забезпечити фінансову стійкість та адаптуватися до викликів цифрової економіки. Однозначно, що одним із ключових напрямів фінансового менеджменту підприємства є управління запасами, адже саме ця функціональна діяльність спрямована на мінімізацію витрат, пов'язаних із їх утриманням, при одночасному забезпеченні належного рівня обслуговування клієнтів. Значення цього процесу пояснюється тим, що виробництво являє собою безперервний рух матеріальних ресурсів, які в ході технологічних операцій трансформуються у готову продукцію. Оскільки створення та підтримання запасів потребує значних фінансових ресурсів, управління ними має бути спрямоване на досягнення балансу між мінімізацією витрат і забезпеченням необхідного рівня виробництва та задоволення потреб клієнтів.

Для ефективної реалізації механізму управління оборотним капіталом на основі концепції Just-in-Time необхідно комплексно дослідити всі елементи системи та визначити відмінності між традиційним підходом і сучасною моделлю. Це дозволяє чітко окреслити функціональні складові управління – методи мотивації, способи контролю та організаційні інструменти. Адже сучасна концепція «бережливого виробництва» базується на підвищенні продуктивності шляхом скорочення тривалості виробничого процесу та усунення всіх видів втрат. У її межах застосовується близько 25 інструментів, серед яких найбільш відомим і дієвим є система Just-in-Time. Вона передбачає мінімізацію або повну відсутність запасів: необхідні ресурси надходять на виробничу лінію у потрібному обсязі та саме в момент їх використання. На відміну від традиційного менеджменту, де запаси розглядаються як гарантія безперебійності виробничого процесу, концепція Just-in-Time робить акцент на оптимізації потоків і зниженні витрат, що дозволяє підприємствам досягати більшої гнучкості та фінансової стійкості.

Висновки

Проблематика управління оборотними активами є актуальною для всіх підприємств незалежно від умов їх функціонування. Особливо вона загострюється в сучасних реаліях цифрової економіки, коли чинники, що впливають на результати фінансово-господарської діяльності, постійно змінюються. Це зумовлює потребу не лише у прогнозуванні та плануванні оборотних активів і фінансових потоків, а й у створенні дієвих інструментів їхнього управління.

Запропонований механізм управління оборотним капіталом на основі концепції Just-in-Time дозволяє досліджувати та координувати всі елементи оборотних активів, інтегруючи їх у загальну систему управління підприємством. Практичне використання такого підходу сприятиме підвищенню ефективності управління оборотними активами, що, у свою чергу, забезпечить зростання рівня платоспроможності та ліквідності підприємства. Таким чином, застосування концепції Just-in-Time у системі управління оборотним капіталом стає важливим інструментом адаптації бізнесу до викликів цифрової економіки та підвищення його конкурентоспроможності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Єпіфанова І.Ю., Джеджула В.В. Фінансовий аналіз та звітність : практикум. Вінниця, 2017. 143 с.
2. Кубецька О. М., Остапенко Т. М., Палешко Я. С. Управління оборотними активами підприємства в особливих умовах. *Бізнес Інформ*. 2022. №8. С. 159–165. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-8-159-165>
3. Чуприна Х.М., Валяев О.В., аспірант, Деркач А.Є. Удосконалення системи управління оборотними активами підприємства на базі концепції just in time. *ЕКОНОМІКА ТА СУСПІЛЬСТВО*. Випуск # 26 / 2021
URL:<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-80>

Сметанюк Олена Анатоліївна - доцент, канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту, маркетингу та економіки, Вінницький національний технічний університет; smetaniuk@vntu.edu.ua

Мурований Роман Русланович - студент групи ЕК – 226 , факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, murovanyi@gmail.com

Smetaniuk Olena - Associate Professor, PhD, Associate Professor on Department of Management, Marketing, and Economics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia ; smetaniuk@vntu.edu.ua

Murovany Roman - student of Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia? murovanyi@gmail.com